

ПЕДАГОГИ-НАТУРАЛІСТИ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ:

Володимир Олександрович Новак, педагог-новатор, ентузіаст юннатівської роботи, керівник гуртка юних орнітологів ХОЕНЦУМ, вчитель біології та хімії Голосківського ліцею Меджибівської селищної ради Летичівського району

Володимир Олександрович Новак, переконаний природолюб, вихований на красі мальовничого поліського краю Рівненщини.

Після закінчення біологічного факультету Львівського державного університету ім. Івана Франка, впродовж трьох десятиліть працює він на Хмельниччині учителем хімії, природознавства, біології та екології у Голосківській загальноосвітній школі I-III ступенів Летичівського району (нині – Голосківський ліцей), очолює Подільський клуб любителів птахів «AVES» та гурток юних орнітологів.

Майбутній педагог-новатор, ще в 90-ті роки, будучи молодим і перспективним вчителем, глибоко усвідомлював важливість екологічної грамотності учнів і їх позитивно-емоційного ставлення до природи та прогресивність для системи освіти і культурного простору українського суспільства швидкого розвитку сфери електронних інформаційних технологій.

Оскільки, молодий, духовно багатий та інтелектуально спроможний до інноваційної педагогічної творчості вчитель проявив себе в педколективі як всебічно розвинена особистість, що вміє адаптуватися до вимог часу і успішно засвоювати інший досвід педагогічної праці, дирекція закладу, не маючи проблем із кадрами, без вагань та після додаткового навчання й закінчення В.О.Новаком спеціальних курсів, доручає йому викладати в школі також інформатику та образотворче мистецтво

Новак В.О.

Його технологія інноваційності в процесі навчання та вміння добре орієнтуватися в освітньому просторі спиралася насамперед на особисті запити самоосвіти й самовдосконалення педагога (з дитинства захоплювався природою і її пізнанням, птахами зокрема), які були акумульовані й спрямовані на формування в учнів духовно-ціннісних орієнтацій щодо довкілля, вивчення

його та вміння існувати у ньому, залучення учнів до дитячих наукових екологічних досліджень на рівні Всеукраїнського і міжнародного формату.

Раціонально поєднуючи в освітньому процесі вивчення природничих наук з використанням інформаційних технологій і практичною природоохоронною роботою, Володимир Олександрович не лише вмів, зацікавлював, заохочував та активізував своїх учнів до пізнавальної діяльності, а ще й вмотивовував їх до самостійного пошуку тематичної літератури, джерел інформації в мережі Інтернет і здобування нових знань, поглибленого вивчення навчальних предметів та окремих напрямків наук в галузях біології, екології, хімії, природознавства, сільського й лісового господарства, раціонально використовуючи для цього можливості новітніх інформаційно-телекомунікаційних технологій.

З самого початку своєї участі у юннатівській роботі Володимир Олександрович приділив багато уваги творчій і тісній співпраці з педагогами-натуралістами Хмельницького ОЕНЦУМ, методичною службою обласного ІППО та організації (ще з 1994 року) у школі діяльності гуртків юних орнітологів, навчальні заняття в яких з охотою і цікавістю відвідували голосківські школярі, де під його вмільм керівництвом виконували орнітологічні спостереження й дослідницько-експериментальні роботи, з

котрими згодом стали активними й успішними учасниками конкурсів-захистів своїх індивідуальних робіт на різних етапах Малої академії наук України.

У 1994 році В.О.Новак був єдиним представником від Хмельницької області серед 60 провідних українських орнітологів, які на своєму установчому зібранні створили Товариство охорони птахів України. Дотепер його гуртківці-орнітологи регулярно отримують від Товариства орнітологічний журнал «Птах» з додатком для малечі «Повзик», що використовується ними для отримання нових знань про світ птахів, а їх педагогом - для забезпечення потреб навчального процесу на уроках і заняттях гуртка.

Поряд з організацією гурткової роботи юних орнітологів, В.О. Новак разом зі своїми школярами організував Подільський клуб любителів птахів «AVES» і став його незмінним керівником впродовж двадцяти п'яти років, видаючи при цьому ще й Інформаційний вісник клубу «AVES». Такий вісник був єдиний у Летичівському районі і його ще й нині можна впевнено так назвати серед небагатьох таких видань в закладах освіти Хмельницької області.

Педагог-новатор високого рівня професійної компетентності, творчий ентузіазм якого викликає захоплення і повагу, власним прикладом наукового пошуку й дослідництва на практиці розкриває для дітей цікавий та багатий світ рідної природи, навчає їх любити його і оберігати. Будь-якої пори, у будь-які дні - в будні, після уроків чи на вихідні, його гуртківці завжди готові податися разом зі своїм наставником на орнітологічну екскурсію, у турпохід чи екологічну експедицію на природу.

Живе спілкування з природою, яке підсилює інтерес учнів до пізнання, Володимир Олександрович, як вчитель хімії, образно порівнює з каталізатором, який має здатність полегшувати і прискорювати розумові реакції, реалізуючи при цьому право дитини здобувати знання з радістю і особисто відчувати зростання своїх інтелектуальних можливостей. Отримані таким чином знання, за переконанням педагога, сприяють розширенню і поглибленню зацікавленості до навколишньої дійсності.

На навчальних теоретичних і практичних заняттях гуртка юних орнітологів він забезпечує створення комфортних умов усім гуртківцям: хто хоче займатись дослідженнями - будь-ласка, хто хоче навчитися орієнтуватися в рослинному та тваринному світі - завжди раді, хто просто вміє спостерігати і ділитись враженнями від побаченого - до нас, хто спритний і любить мандрувати - теж тут, хто фотолюбитель, турист - знайде для себе улюблене заняття, адже керівник гуртка уважний до всіх і подбає про кожного гуртківця

А ще він хороший фотограф і вміє вдало використовувати для гурткової роботи фотосправу, долучаючи до неї юних орнітологів, адже майстерно зроблені ними яскраві й виразні фото – важливий ілюстративний матеріал в орнітології та під час оформлення альбомів, тематичних рефератів, виконання й підготовки до конкурсу-захисту індивідуальних науково-дослідницьких робіт, тематичних публікацій у засобах масової інформації.

Під керівництвом Володимира Олександровича мають змогу проявити свої здібності навіть ті учні, кому не під силу добре опанувати точні чи мовознавчі науки, бо ж він твердо переконаний: «Природа - найкращий учитель», а він лише творчо допомагає їй навчити дітей. Заняття, які проходять у атмосфері взаємодовіри і взаємодопомоги, дають можливість учням легко робити відкриття для себе нового, усвідомлювати важливість здобутих знань і навичок. Практично кожен похід чи екскурсія юних орнітологів підсумовується фотозвітом на сторінці гуртка й клубу «Авес» у соціальній мережі Фейсбук (https://www.facebook.com/VovaAves/?modal=admin_todo_tour).

Досвід учительської роботи В.О.Новака в Голосківському ліцеї показує, що інноваційна творчість педагога-новатора й ентузіаста юннатівської справи спрямовані на організацію пізнавальної діяльності учнів та процес активного набування ними досвіду і, через правильне емоційно-ціннісне ставлення до природи, екологічну освіту й культуру, формування в молоді почуття національної гідності та наукового світогляду.

Як учителю-предметнику і керівнику еколого-натуралістичного гуртка, йому вдається, гармонійно поєднувати організацію екологічного навчання та національно-патріотичного виховання учнів юннатівськими формами роботи, формувати духовно-моральні орієнтири сучасної молоді, що стало дуже важливим у нинішній час.

Як справжній майстер своєї справи, Володимир Олександрович вміло скеровує пізнавальний процес, виконуючи роль вдумливого помічника, дозволяючи учням брати активну участь у пошуках відповідей на запитання, вільно здійснювати пізнання. Він – більше організатор пізнання учнями нового, але, він – також невичерпне джерело знань для них, бо, окрім природничих наук, він ще й добре обізнаний з історією України і її географією, постійно цікавиться тематичною літературою і приділяє багато часу опрацюванню її, дбає про фахову самоосвіту і наполегливо працює над підвищенням рівня власної педагогічної майстерності. Що від нього передається його учням.

Як людині, яка обрала собі життєвий шлях - навчати інших, йому притаманні такі риси, як врівноваженість, демократичний стиль спілкування, реальна адекватна самооцінка. Серед професійних рис особистості Володимира Олександровича, слід відмітити широку ерудицію, загальну та спеціальну грамотність, вміння організувати дитячий колектив і захоплювати його новою ідеєю та корисними справами.

Колеги називають його талановитим вчителем, бо він не просто розповідає, пояснює, показує, вчить спостережливості, витримки, він ще й надихає своїх учнів до навчання. Своїм особистим прикладом сумлінної й успішної праці він доводить мудрість слів давнього народного прислів'я про те, що не місце прикрашає людину, а людина - місце.

Педагог-натураліст В.О.Новак – багаторічний носій передового педагогічного досвіду та інноваційних ідей екологічної освіти, навчання і виховання неповнолітніх, який часто ділиться ними зі своїми колегами під час методоб'єднань на рівні району й області під час профільних семінарів-практикумів, науково-практичних конференцій Хмельницького ОЕНЦУМ та науково-методичних заходів Хмельницького ОППО, надійно утримує особистий статус педагога-новатора і позитивно впливає на колективний імідж педагогів у своєму Голосківському ліцеї, ОТГ, районі й області (більш детально про діяльність педагога-новатора В.О.Новака див. за посиланням: http://hoencum.km.ua/?page_id=834 .

За відданість улюбленій справі, повагу до людей, педагогічний хист у роботі з дітьми і учнівською молоддю та активну життєву позицію шанують Володимира Олександровича у вчительському, учнівському і батьківському колективах школи та в сільській громаді. А він, залишаючись рядовим сільським вчителем, творчо навчає великому, мудрому, вічному і прекрасному

своїх учнів, не полишаючи свою улюблену науково-дослідницьку роботу у сфері орнітології та екології.

Варто відзначити, що авторська навчально-методична література, науково-педагогічні здобутки, наполеглива й ініціативна праця Володимира Олександровича ще у 1997 році були помічені у Хмельницькому облуправлінні освіти, зокрема, особисто тодішнім його начальником В.І.Войтенко, який після ознайомлення з непересічним досвідом праці молодого (на той час) та ініціативного педагога, особисто на поліг на представленні його Хмельницьким ОЕНЦУМ до нагородження нагрудним знаком МОН «Відмінник освіти України» (замість грамоти облупон), висловивши йому підтримку і мотивуючи Володимира Олександровича до творчого розвитку й нових злетів у праці.

Завдяки здобуткам наполегливої науково-дослідницької діяльності та частим запрошенням до участі в наукових форумах, сільський педагог-натураліст з Летичівщини В.О. Новак став добре званою людиною в наукових колах, адже як постійний і активний член Західноукраїнського орнітологічного товариства та Українського товариства охорони птахів, він багато років поспіль активно й плідно співпрацює з науковцями Інституту зоології ім. І.І. Шмальгаузена Національної академії наук України, Київського, Львівського та Кам'янець-Подільського ім. Івана Огієнка національних університетів, Інституту зоології м. Халле (Німеччина), Інституту екології Карпат (м. Львів), Мензбірівського орнітологічного товариства (РФ), Товариства охорони птахів Білорусі та інших установ.

Під авторством В.О.Новака та його дружини-сподвижниці Л.М.Новак вийшли методичні посібники («Орнітофауна Хмельницької області», «Пізнай світ птахів», «Календар орнітолога», «Свято пізнання»), збірки напрацювань («Пташина вікторина», «Екологічне виховання і образотворче мистецтво», «Експурсії як елемент наукових досліджень») для учнів, вчителів біології, екології та природознавства, керівників гуртків. Видана Хмельницьким ОЕНЦУМ за кошти обласного бюджету «Орнітофауна Хмельницької області» безкоштовно надійшла в кожен заклад освіти регіону, а її оцифрований варіант нині є загальнодоступним у електронній бібліотеці Національного ЕНЦУМ.

Крім цього, дані наукових досліджень педагога-натураліста В.О. Новака були частково використані під час написання Червоної книги України (2009), Атласу гніздових птахів Європи (1996, 2006, 2018).

У своєму творчому активі він має більше 150 наукових публікацій у збірниках наукових-практичних конференцій, журналах, каталогах, газетах.

Розроблена ним у співавторстві з Новаком Володимиром Володимировичем (сином, колишнім вихованцем гуртка юних орнітологів, а нині - викладачем Барського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Михайла Грушевського) авторська навчальна Програма гуртка «Юні орнітологи» (2014) отримала схвалення відповідної комісії Міністерства освіти і науки України й опублікована у Збірнику НЕНЦ «Навчальні програми з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку: еколого-біологічний профіль» (2018) та використовується в практичній роботі керівниками орнітологічних гуртків у закладах освіти України.

Вчитель не зупиняється на особистих досягненнях і постійно допомагає своїм вихованцям-послідовникам виконувати власні дослідження й напрацювання та оформляти їх для участі в конкурсах-захистах науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України. Під його керівництвом голосківські учні написали уже 39 науково-дослідницьких робіт різної тематики в області екології, охорони довкілля і раціонального природокористування, зоології й ботаніки. На районному етапі конкурсу-захисту МАН усі роботи його учнів здобували перші місця у обраних ними секціях, що уже стало для освітян Летичівщини звичним і традиційним явищем.

Відповідно до підсумків журі, за результатами участі у обласних етапах конкурсів-захистів робіт МАН України його учні також відмічалися: Дипломом I ступеня – 2 учасники, Дипломом II ступеня – 9, Дипломом III ступеня – 14 учасників. Всього 25 переможців-призерів, найрезультативнішими серед яких були Новак В. (2006, 2007), Фортов Б. (2011, 2013), Чучвера Я. (2013, 2014), Фортов І. (2015, 2016), Чучвера І. (2016, 2017, 2018), Дмитрієва О. (2017, 2018).

На Всеукраїнському етапі конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук в м. Києві були представлені роботи юних голосківських природолюбів у секціях «Зоологія і ботаніка» та «Охорона

довкілля і раціональне природокористування». Робота «Природно-заповідний потенціал долини Південного Бугу в Летичівському районі», яку виконала й захищала на конкурсі його учениця Грабчак Вікторія, посіла III місце на всеукраїнському рівні (2011).

Вихованці Володимира Новака щорічно займають призові місця в різноманітних природоохоронних конкурсах юних екологів регіону: «Мій рідний край - моя Земля», «Смарагдові перлини Хмельниччини», «Парки - легені міст і сіл», «В об'єктиві натураліста», обласний збір юних зоологів, ботаніків, тваринників, а також беруть активну й результативну участь у міжнародних, всеукраїнських і обласних еколого-натуралістичних та наукових акціях і програмах.

Найактивніші юні орнітологи Володимира Олександровича - учасники і призери IV (Біла Церква, 2016), VI (Харків, 2018) і VII (Черкаси, 2019) Всеукраїнського збору юних зоологів. Старання гуртківців Бортника Богдана, Дмитрієвої Оксани, Грушка Сергія, Пірожкова Євгенія, Білана Дмитра та Чудіновського Олександра були відзначені організаторами зборів: I (Біла Церква) і II (Черкаси) загальнокомандні місця, грамоти «Кращий орнітолог», «Кращий ентомолог», а також - за I (Харків) і II (Черкаси, Біла Церква) місця у конкурсі фотографій рідної природи.

Завдяки ініціативі Володимира Олександровича і його дружини-сподвижниці Любові Новак їх Голосківська ЗОШ I-III ступенів (нині - ліцей)

стала учасником Міжнародної освітньої програми «Лелека», участь у якій бере ряд європейських країн. В Україні вона діє з 2005 року.

За результатами участі у цій Програмі за 2013 рік юні орнітологи Голосківської загальноосвітньої школи I-III ступенів удостоїлися I місця в Україні, а за проведену роботу з вивчення і охорони білого лелеки були нагороджені Дипломом міжнародного фонду Ciconia за підписом його голови - принца Ліхтенштейну.

Із трьох шляхів, які за словами китайського філософа Конфуція ведуть до знань: шлях роздумів – найблагородніший, шлях наслідування – найлегший, шлях дослідження – найважчий, Володимир Олександрович, не вишукуючи для себе легких шляхів, обрав не найлегший і продовжує вивчати, досліджувати, відкривати та навчати цього своїх учнів.

Для збагачення й розвитку своєї педагогічної культури та академічної доброчесності, він щорічно бере участь у наукових конференціях орнітологічного, зоологічного, природоохоронного чи історико-краєзнавчого напрямку. Разом з дружиною Любов'ю Миколаївною, вчителькою біології та екології Голосківського ліцею, яка часто буває членом журі районного та обласного етапів всеукраїнської предметної олімпіади з біології, а нині ще є й депутат Меджибізької селищної ради об'єднаної територіальної громади, ведуть удвох активну еколого-просвітницьку діяльність серед місцевого населення, відстоюючи їх право на чисте довкілля.

Подружжя педагогів Новаків – учасники і переможці, або, вже тепер частіше, члени журі у різноманітних педагогічних форумах та професійних конкурсах.

В.О.Новак двічі був переможцем районного і учасником обласного етапів Всеукраїнського конкурсу «Вчитель року», крім того, постійний учасник і дипломант обласної педагогічної виставки «Освіта Хмельниччини на шляхах реформування» (Дипломи II й III ступеня). В різні роки фотопортрети Володимира Олександровича (2006, 2014) і Любові Миколаївни (2004, 2010) прикрашали Дошку пошани Летичівського району.

Педагог-новатор В.О.Новак - сучасний, досвідчений і висококваліфікований, але дуже скромний сільський вчитель, який ніколи не працював і не працює й нині заради нагород. Однак, його результативна вчительська праця не залишалася непомітною і дирекція школи та районне керівництво намагалися його вчасно відзначити, завдяки чому він заслужено має вищу кваліфікаційну категорію, звання «учитель-методист», нагрудний знак «Відмінник освіти України» і грамоти Міністерства освіти і науки України та Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді (7), грамоти Хмельницького обласного управління освіти і науки (15), Диплом II ступеню у номінації «Кращий вчитель області, який проводить активну роботу з охорони і збереження довкілля», грамоти районного рівня.

Важливим показником багаторічної творчої педагогічної діяльності педагога-натураліста Володимира Олександровича Новака є стабільна успішність і визнання, які означають, що результативність його діяльності

давно перевірена часом і сьогодні його ім'я добре знане в освітянському й науковому середовищі Хмельниччини та далеко за її межами, а його сумлінна новаторська науково-педагогічна праця широко пропагується обласним ОІППО й ОЕНЦУМ у засобах масової інформації, на профільних науково-педагогічних та методичних заходах для вчителів і педагогів-позашкільників, поширюється в закладах освіти області та служить прикладом для педагогів.

За матеріалами Хмельницького ОЕНЦУМ.

В любові до природи - з юних літ

«Людина не стоїть ізольовано над природою, а вклучена у якість одного з елементів до складної системи екологічних взаємозв'язків». Ця фраза, сказана кандидатом педагогічних наук Наталією Пустовіт у її методичній праці «Школа екологічного вчінку», показує, наскільки важливо відчувати себе частиною навколишнього світу і робити все у напрямку його збереження для нащадків. Екологія і природодослідники виявляють екологічні компетенції школярів, що дозволяють визначити їх самостійність щодо природних об'єктів і сприймати себе відповідальними за стан довкілля. А гуртки природничого спрямування, робота з учнями у позаурочний час сприяють зростанню екологічних мотивів, емоцій, почуттів, діявості знань, умінь, екологічної поведінки дітей.

Яскравим прикладом залучення учнівської молоді до природоохоронної діяльності є гурток «AVES», що з 1994 року діє при Голосківському ЗОШ І-ІІІ ступенів (нині Голосківському ліцею), і підтримується Хмельницьким обласним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді (ХОЕНЦУМ). Ця природоохоронна шкільна спільнота сприяє формуванню екологічної компетентності учнів і позитивного емоційно-ціннісного ставлення до природи, розвитку та вдосконаленню науково-дослідницького пізнання через залучення дітей до практичної природоохоронної і науково-дослідницької роботи, закріплення прагнення діяти у навколишньому середовищі відповідно до екологічних норм поведінки на основі екологічного мислення та екологічної культури.

Після закінчення біологічного факультету Львівського університету імені Івана Франка, впродовж майже тридцяти років своєї педагогічної діяльності об'єднали учнів Голосківського ліцею навколо вивчення і збереження природних багатств учителі біології, подрузі Володимир та Любов Новакі. Про їх самовіддану працю відомо не лише на Хмельниччині, а й в Україні та далеко за її межами. Адже учні з Голоскова постійно беруть активну участь у міжнародних та європейських проєктах. Щоб вивчити і дослідити проблему екологічного характеру, раціонального природокористування та природозбереження, потрібно зіткнутися з нею віч-на-віч. Цьому сприяють, зокрема, дослідницькі походи до різних екосистем.

Особливо цікаві членам гуртка «AVES» - юним орнітологам - птахи, як активні представники біологічного розмаїття. Любов Миколаївна розповіла, що у 2019 році в походах природознавчо-еколого-краєзнавчого характеру брали активну участь 18 юних орнітологів. Загалом було проведено понад 65 км селами і природними біотопами заходу Летичівського району і м. Хмельницького. Абсолютним лідером за пройденим кілометром став Роман Ващук (6 клас), який, досліджуючи, в основному, птахів, пройшов 61,5 км. Наступна п'ятірка найзавзятіших - це Дмитро Олійник (6 клас - 50,5 км), Олександр Григор'єв (9 клас - 37 км), Роман Гік (6 клас - 37 км), Олександр Чуднівський (8 клас - 34 км), Сергій Грушко (9 клас - 30,5 км). Найменшим учасником походу був учень 4 класу Андрій Гік, який подолав 14,5 км.

Юннати володіють навичками вести спостереження, вмійте фіксувати дані, проводити їх аналітичну обробку. У цьому навчальному році під час походу їм вдалося спостерігати за 96 видами птахів. Серед них найцікавіші - це баклан великий, свиц-

путь польовий і очеретяний, підорлик малий, кібчик, боривітер звичайний, журавель сірий, бджолоїдка, голуб-синяк, рибалочка, жовна сива, щеврик лучний, сорокопуд сірий, тивітка лісова, синиця довоговоста, ремез, в'юрко. Крім того, паралельно траплялося зустріти представників інших груп тварин, а також комах, яких ідентифікували понад 40 видів, із них метеликів - 19, прямокрилих - 5, бабок - 3, земноводних - 3, плазу-

нів - 1, ссавців - 16 (враховуючи виявлені нори чи сліди їх перебування). Під час походу юні дослідники зі своїм наставником Володимиром Олександровичем Новаким обстежували території сіл Голосків, Русанівці, Головинці, Ставниця, Требухівці, Меджибіж та природні біотопи в їх околицях (долина річки Південний Буг, ліси поблизу Головинців, Русановців (урочище Чорний Ліс), територію державного гідрологічного заказника «Башта» і заказника місцевого значення «Безодня», а також поля, луки, лісосмуги в їх околицях. Ними досліджувалися певні локації у самому Хмельницькому (річка Південний Буг, водосховище, парк, вулиці у центрі міста).

Дітьми зібрано фенологічні дані з весняної та осінньої міграції птахів, проводиться щорічний облік гнізд білого лелеки у рамках ОП «Лелека». Дані щодо виявлення червонокичмики виділені надіслані до 3-го тому «Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ». Його доповнено наявними даними по вікових деревах краю і лісосмугах району та інше.

За результатами досліджень у 2019-2020 навчальному році, Оксана Дмитрівна (11 клас) і Сергій Грушко (9 клас) підготували науково-дослідницьку роботу у рамках Малої академії наук, які пройшли на обласному етапі конкурсу-захисту і були відзначені науковцями - членами журі. А в 2017-2018 навчальному році наші юннати-дослідники Олександр Грушко і Оксана Дмитрівна на II (обласному) етапі конкурсу-захисту робіт членів МАН здобули 4 перемоги - два дру-

гих і два треті місця у різних секціях. Приємно, що роботи учнів Голосківського ліцею помітні у сфері дослідження довкілля на рівні області.

Слід також зазначити, що за період педагогічної діяльності і науково керівництва Володимира та Любові Новаків серед досягнень членів МАН: 39 перших місць на районному етапі; на обласному - двоє дипломатів I ступеня, дев'ять - II ступеня, чотирнадцять - III ступеня. Щодо III етапу (республіканського) - одне третє місце. Тематика науково-дослідницьких робіт не повторюється та охоплює, переважно, напрямки зоології, ботаніки, екології, лісознавства, охорони довкілля. Досвід зоологічних досліджень юннатів Голосківського ліцею є базовим на теренх області.

Любов Миколаївна розповіла, що у травні 2019 року юні природодобу з Голоскова брали участь у VII Всеукраїнському зборі юних зоологів у місті Черкасах. Гурток «AVES» був делегований ХОЕНЦУМ представляти юних зоологів Хмельниччини. Цього почесного права на чолі керівників Володимиром Новаким удостоїлися восьмикласники Сергій Грушко і Дмитро Білан та учень 7 класу Олександр Чуднівський. Юні орнітологи ділилися досвідом своєї роботи, брали участь у дослідницьких змаганнях між командами різних областей, що відбувалися на території Канівсько-

що вклучає у себе виконання екологічного проєкту та наукове його обґрунтування, відповідне оформлення і проходять у два тури: теоретичний та практичний. Досить тривалий час наші юні екологи-дослідники результати представляють район на обласному (III етап) олімпіади, щорічно здобуваючи призові місця, переважно II і III. Важливий публічний захист проєктів, виконаних учасниками змагань, складає до 80% балів від загальної кількості. Члени журі III етапу, а це - науковці, вчителі та методисти, неупереджено і професійно підходять до їх оцінювання. Вони звертають увагу на актуальність, правильність та науковість викладення матеріалу, повноту розкриття понять і закономірностей, точність вживання термінології, ступінь сформованості та специфічних умінь учнів і вміння публічного захисту. Наші загартовані екологи Ярослав Чучве-ра, Інна Чучве-ра, Борис Фортов, Іван Фортов, Олександр Грушко, Сергій Грушко, Оксана Дмитрівна входять у когорту тих, хто своєю працею зумів переконливо здобувати визнання і призові місця.

Гуртківці активно долучаються до участі у різних природоохоронних, екологічних і біологічних програм. Дбаючи про зміцлення пернатих, вони своїми руками майструють гніздові та шпалівні і розміщують їх на території школи та села. Разом з односельчанами діти наводять порядок, прибирають сміття, беруть участь у Всеукраїнських природоохоронних акціях «Первоцвіт» і дослідження природоохоронних територій «Зелена скарбниця», обласних конкурсів

«Дивовижний світ птахів» та «Подаруй оселю птаху», ініційованих газетою «Прокурів», Всеукраїнських акцій і конкурсів «Птах року», «Птахи мого саду», «Джміль і бджілка», «Біодіти», «Вчимося заповідувати» тощо.

Відповідно до окремих Всеукраїнських і міжнародних програм зібрані гуртківцями наукові дані та звіти надсилаються до їх координаторів і вклучаються до підсумкового звіту за учасниками цих програм. Це - Всеукраїнський Великий зимовий облік птахів, облік біля водних зимуючих птахів, фенологічні спостереження за їх прильотом, а також розвитком рослин, комах тощо. У певній мірі, результати, отримані під час вищезазначених наукових програм, оформляються старшими гуртківцями як науково-дослідницькі роботи у рамках МАН.

А свої перші дослідження у природі, щоправда спочатку у шкільному парку і саду, розпочали восени п'ятикласники - майбутні юні науковці. Приємно, що зростає чергова наукова зміна юних природодобу і дослідників.

Для когось ці перші життєві університети із легкої руки педагогів Новаків стають професійним вибором. Хтось, розкриваючи секрети природи, вчиться доглядати за рослинами і тваринами. Але всі разом вони несуть із дитинства у доросле життя любов до дарованого Богом природою рідного краю, особисту причетність до збереження і примноження її багатств.

Підготувала
Тетяна СЕВАСТ'ЯНОВА,
Фото з архіву гуртка «AVES»
Голосківського ліцею.

ПРАВОВА ОСВІТА

Виконавчий збір і виконавчі витрати

Відповідно до Закону України «Про виконавче провадження», виконавчий збір - це збір, що справляється на всі території України за примусово виконання рішення органами державної виконавчої служби, він стягується з боржника до Державного бюджету України.

Стягнення виконавчого збору здійснюється у порядку, визначеному ст. 27 Закону та відповідно до положень пунктів 3.7.1-3.7.5. Інструкції з організації примусового виконання рішень, затверджені наказом Міністерства юстиції України № 5/12/5 від 02.04.2012 року, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 02.04.2012 року за № 489/20802.

Виконавчий збір стягується державним виконавцем у розмірі 10 відсотків суми, що підлягає примусовому стягненню, повністю, або частково майна боржника, що підлягає передачі стягувачу за виконавчим документом, заборгованості зі сплати аліментів. За примусово виконання рішення немайнового характеру виконавчий збір стягується у розмірі двох мінімальних розмірів заробітної плати із боржника - фізичної особи та у розмірі чотирьох мінімальних розмірів заробітної плати із боржника - юридичної особи.

Державний виконавець виносить одночасно із постановою про відкриття виконавчого провадження постанову про стягнення виконавчого збору (крім виконавчих документів про стягнення аліментів). За виконавчими документами про стягнення аліментів за

ти аліментів, суккупний розмір якого перевищує суму відповідних платежів за дванадцять місяців, державний виконавець нараховує виконавчий збір із заборгованості зі сплати аліментів. У подальшому державний виконавець зобов'язаний нараховувати виконавчий збір щомісяця у розмірі, визначеному частинною другою цієї статті, залежно від розміру простроченого щомісячного аліментного платежу. Постанова про стягнення виконавчого збору за виконавчими документами про стягнення аліментів вноситься після погашення заборгованості зі сплати аліментів у повному обсязі або в разі повернення виконавчого документа стягувачу чи закінчення виконавчого провадження на підставі розрахунку про його нарахування.

Відповідно до ст. 42 Закону України «Про виконавче провадження», крім виконавчого збору, стягуються і виконавчі витрати. Витрати виконавчого провадження - це витрати органів державної виконавчої служби і приватного виконавця, пов'язані з організацією та проведенням виконавчих дій щодо забезпечення примусового виконання рішень. Витрати виконавчого провадження здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету і коштів виконавчого провадження, які використовуються у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Кошти виконавчого провадження складаються з авансового внеску стягувача на організацію і проведення виконавчих дій.

У разі, коли виконавче провадження завершене, а витрати на організацію і проведення виконавчих дій не були стягнуті, постановою про стягнення витрат на організацію та проведення виконавчих дій виділяється в окреме провадження. З урахуванням викладеного, як боржником, так і стягувачем необхідно дотримуватися вимог чинного законодавства, що стосуються фінансування виконавчого провадження.

Андрій БЕРЕЗЮК,
Начальник
Летичівського РВ ДВС.

